

Департамент освіти і науки
Київської обласної державної адміністрації

Комунальний вищий навчальний заклад
Київської обласної ради
«Академія неперервної освіти»

*ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ
ЗБІРНИК*

10 (204)/2017

ЖОВТЕНЬ

Рекомендовано
науково-методичною радою Комунального вищого навчального закладу
Київської обласної ради «Академія неперервної освіти»
(протокол № 6 від 26.10.2017 року)

Інформаційно-методичний збірник

Спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради «Академія неперервної освіти»

Передплатний індекс – 02136

Реєстраційне свідоцтво КІ № 424 від 20.12.1999 р.

У випуску збірника розміщено **розпорядчі документи: накази Міністерства освіти і науки України:** «Про проведення у 2017/2018 навчальному році Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»)), «Про внесення змін до Інструкції про порядок комплектування та облік підручників і навчальних посібників у бібліотечних фондах загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації», «Про проведення Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів «Джерело творчості» у номінації «Методист – 2018»; **розпорядження голови Київської обласної державної адміністрації** «Про затвердження складу колегії департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації»; **накази департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації:** «Про організацію профілактичної роботи з безпеки життєдіяльності в осінньо-зимовий період 2017/2018 навчального року», «Про проведення I та II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2017/2018 навчальному році».

У розділі **«Інформаційні матеріали»** представлено матеріали рубрики **«Інформаційно-аналітичні матеріали»**, зокрема: публікацію про співпрацю департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти» та закладів освіти Київщини з установами НАПН України (до 25-річчя НАПН України), умови та порядок проведення другого (обласного) туру всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2018», інформаційне повідомлення про проведення 5-6 жовтня 2017 року VII Всеукраїнського фестивалю педагогічних ідей «Мій особистісно зорієнтований урок».

Розділ **«Методичні матеріали»** презентує матеріали рубрик: «До 100-річчя від дня народження В.О.Сухомлинського», «Використання ІКТ у процесі вивчення географії», «Робота з дітьми, які мають особливі освітні потреби».

© Департамент освіти і науки
Київської обласної державної адміністрації, 2017
© Комунальний вищий навчальний заклад
Київської обласної ради
«Академія неперервної освіти», 2017

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК 10(204), 2017

ПЕРЕДМОВА.....

РОЗДІЛ І. РОЗПОРЯДЧІ ДОКУМЕНТИ.....

1.1. Накази Міністерства освіти і науки України.....

1.1.1. Про проведення у 2017/2018 навчальному році Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).....

1.1.2. Про внесення змін до Інструкції про порядок комплектування та облік підручників і навчальних посібників у бібліотечних фондах загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації.....

1.1.3. Про проведення Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів «Джерело творчості» у номінації «Методист – 2018».....

1.2. Розпорядження Київської обласної державної адміністрації.....

1.2.1. Про затвердження складу департаменту колегії освіти і науки Київської обласної державної адміністрації.....

1.3. Накази департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації

1.3.1. Про організацію профілактичної роботи з безпеки життєдіяльності в осінньо-зимовий період 2017/2018 навчального року .....

1.3.2. Про проведення I та II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2017/2018 навчальному році .....

РОЗДІЛ ІІ. ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ.....

2.1. Інформаційно-аналітичні матеріали.....

2.1.1. *Матушевська О.В.* 25-річчя Національної академії педагогічних наук України.....

2.1.2. Умови та порядок проведення другого (обласного) туру всеукраїнського конкурсу «Учитель року-2018».....

2.1.3. *Лященко О.Б.* Інформаційне повідомлення про проведення 5-6 жовтня 2017 року VII Всеукраїнського фестивалю педагогічних ідей «Мій особистісно зорієнтований урок».....

РОЗДІЛ ІІІ. МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ.....

3.1. До 100-річчя від дня народження В.О.Сухомлинського.....

3.1.1. *Д.І. Пащенко* Піклування В.О. Сухомлинського про здоров'я дітей...

3.2. Використання ІКТ у процесі вивчення географії.....

3.2.1. *Гудима В.М.* Використання тригерів у процесі навчання географії.....

3.2.2. *Совенко В.В.* Вивчення теми «Топографічна карта» у шкільному курсі географії.....

3.3. Робота з дітьми, які мають особливі освітні потреби .....

3.3.1. *Дерій О.В.* Формування творчого потенціалу особистості дитини з особливими освітніми потребами.....

3.1. До 100-річчя від дня народження В.О.Сухомлинського

3.1.1. Піклування В.О. Сухомлинського про здоров'я дітей

Пащенко Дмитро Іванович,

*завідувач кафедри дошкільної і початкової освіти та менеджменту
КВНЗ КОР "Академія неперервної освіти", доктор педагогічних наук*

Видатний педагог неодноразово повторював, що турбота про здоров'я дитини – це чи не найважливіше завдання педагога. Адже від здорового самопочуття й бадьорості дитини залежить її розумовий розвиток, віра у власні сили, духовне життя і навіть світогляд. Він стверджував, що більше половини усіх його зусиль у перші 4 роки навчання дітей стосувалися збереження та зміцнення здоров'я учнів. Та й у бесідах з батьками, особливо в перші 2 роки навчання, мова йшла переважно про здоров'я малюків.

З тексту першого видання книги «Серце віддаю дітям», який потім був перекладений на десятки мов світу, був вилучений, зокрема, досить важливий фрагмент, який відновлено лише в 2012 р. в унікальному автентичному виданні, підготовленому до друку донькою В.О. Сухомлинського: «Якщо дитина ні на що не скаржиться, то це не означає, що зі здоров'ям у неї все гаразд. Придивіться уважно до дитини, у якої ніщо в шкільному житті не викликає інтересу, яка до всього байдужа, – і в дев'яти випадках з десяти, ви виявите, що джерело цього досить насторожуючого явища – приховане недомагання; про нього не підозрюють батьки, його не відчуває сама дитина. Я завжди прагну до того, щоб діти були бадьорими і життєрадісними» [1, с. 195].

Коли В.О. Сухомлинський за три тижні до початку 1951/1952 н.р. зустрівся з батьками дітей-шестиліток з пропозицією розпочати відвідування школи дітьми за рік до офіційного початку навчання, то багатьох матерів і бабусь ця пропозиція насторожила. Вони побоювалися, що ранній початок навчання позбавить дітей дитинства, а головне – негативно позначиться на здоров'ї дітлахів.

У "Школі під блакитним небом", або, як її згодом стали цілком заслужено називати, "Школі радості" рік, що передував початку офіційного навчання, став адаптаційним. По-перше, за цей час педагог мав змогу досконало вивчити індивідуальні особливості кожної дитини. Будучи директором школи, В.О. Сухомлинський на всі 10 наступних років прийняв на себе обов'язки класовода для 31 дитини (це майже рівноцінно тому, щоб завідувач кафедри або ректор університету прийняв би на себе функції куратора однієї з академічних груп). Діти, що народилися в останній чи передостанній рік Другої Світової війни, мали далеко не найкраще здоров'я. Дехто з них постраждав від

~ РОЗДІЛ ІІІ. МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ~

вибухонебезпечних предметів, 11 – не мали батька, а 2 були круглими сиротами. В той час у багатьох сім'ях, а особливо в сім'ях неповних, далеко не завжди була можливість забезпечити повноцінне харчування та належний догляд за дітьми.

Ще до початку функціонування "Школи під блакитним небом" з батьками було домовлено, що все літо, а також у теплі осінні й весняні місяці діти будуть спати лише на вулиці – для цього батьки обладнали спеціальні "спальні куточки" – на сні, з накриттям від дощу. Для тих малюків, у яких мати не могла сама зробити таке накриття, старші школярі допомогли облаштувати такі куточки. Багато хто з батьків, за порадою В. Сухомлинського, обладнав у дворі чи в саду душову установку, а для тих 6 дітей, яким займатися фіззарядкою щоденно і приймати душ було вкрай необхідно, з допомогою батьківської громадськості такі установки було облаштовано у них вдома на відкритому повітрі.

У перші дні роботи "Школи під блакитним небом" батьків дещо насторожувало те, що діти майже щоденно проходять з учителем досить протяжну відстань під час пізнавальних екскурсій у природу. Вони побоювалися, що їхні малюки будуть втомлюватися, втрачатимуть апетит, а отже, у них погіршиться здоров'я. Але ці екскурсії у природу організовувалися так, щоб поступово збільшувати піші переходи до об'єктів спостереження. Крім того, на тверде переконання В.О. Сухомлинського, «без утоми не може бути здоров'я. Здоров'я вливається в дитячий організм живодайним джерелом тоді, коли після трудового напруження дитина відпочиває» [1, с. 110]. Незабаром і батьки переконались, що діти поверталися додому стомлені, але щасливі й життєрадісні та ще й з незвичним для них ("звіриним") апетитом.

Багаторічні спостереження і проведені В.О. Сухомлинським спеціальні опитування показали, що кожен четвертий учень молодшого шкільного віку вранці не снідає (не хочеться). 30% дітей хоч і снідають, але їдять менше половини від необхідного; 23% їдять половину від того, що можна назвати повноцінним сніданком, і лише 22% снідають так, як того вимагають норми для цього віку. Ті діти, які регулярно вранці не мали повноцінного сніданку, поступово втрачають здоровий апетит, відмовляються їсти борщ, суп, кашу чи молочні продукти, а віддають перевагу "чомусь смачненькому". До того ж багатогодинне перебування в душному приміщенні на уроках призводить до "кисневого голодування". Усе це підриває здоров'я дітей.

Тому з батьками було домовлено, як можна збалансувати харчування дітей вдома і в шкільній їдальні. Для цього батькам було рекомендовано забезпечувати дітям простий, але здоровий раціон

~ РОЗДІЛ III. МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ~

харчування, заготовляти на зиму побільше овочів та фруктів, багатих на вітаміни. При школі у той час було кілька вуликів і малюки мали змогу взимку ласувати мед у шкільній їдальні.

Під впливом бесід з В.О. Сухомлинським, значно зросла кількість сімей, в яких була хоч невеличка пасіка, збільшилася і кількість виноградників у Павлиші.

При першій же зустрічі з шестилітками В. Сухомлинський домовився з ними, щоб вони в жарку погоду приходили в "Школу під блакитним небом" босоніж.

Багаторічний досвід переконав його, що у близько 85% випадків головною причиною відставання у навчанні, уповільнення в мисленні є певні вади в здоров'ї. Іноді це ще не захворювання, а лише деякі недомогання, відхилення від норми, які не відразу можна й помітити із-за природної жвавості дітей. Дитина часто й сама не відчуває цих негативних змін у своєму здоров'ї. Але вчителя вони мають неодмінно насторожити.

Важливим джерелом здоров'я була для малюків праця в зимовий час на свіжому повітрі. Вони, наприклад, обв'язували стовбури дерев очеретом, переносили на маленьких носилках сніг для захисту рослин від холоду. Це була водночас і корисна праця, і оздоровлення дітлахів, і загартування дитячого організму для запобігання простудним захворюванням.

Влітку, за місяць до того, як вихованці "Школи радості" мали стати справжніми учнями Павлиської школи В.О. Сухомлинський домовився з керівництвом колгоспу та із садоводом і поруч із ставком у колгоспному садку було організовано декілька куренів (на зразок тих, у яких живуть сторожі баштанів), кухню, купальню біля ставка. У куренях встановили зроблені спеціально для малювання столики, землю застелили товстим шаром духмяного сіна. Колгосп виділив продукти, призначив кухаря. Батьки досить влучно назвали цей сад "Садом здоров'я". І це не випадково. Адже тут діти мали змогу протягом цілого місяця на свіжому повітрі не лише продовжувати пізнавати світ від вранішньої зорі й до заходу сонця, спостерігати разом з педагогом зоряне небо, а й купатися під наглядом дорослих у ставку, привчалися робити щоденно фіззарядку, здійснювати босоніж пізнавальні і, водночас, оздоровчі подорожі в ліс, на луки, до річки, в поле.

Окрім повноцінного харчування, яке забезпечував кухар, кожна дитина щоденно з'їдала не менше двох кілограмів яблук і груш. А ще брали з собою в подорожі сливи, вишні, молоду варену картоплю із свіжими огірками та помідорами, варені початки кукурудзи, кавуни, дині. Пасічник – одинокий дід Андрій, з яким діти вже кілька місяців товаришували, – кожного

дня постачав їх медом. Згодом він подарував дітям вулика.

Після завершення річного перебування дітей у "Школі радості", В. Сухомлинський із задоволенням констатував, що за цей час діти помітно зміцніли, зникла блідість на їхніх обличчях та сині прожилки під очима. Вони стали засмаглишими та витривалішими.

Цей досвід став у пригоді і в наступні роки. Діти із задоволенням і з користю для здоров'я проводили щорічно серпень місяць чи то на колгоспному баштані, чи то на пасіці, привчаючись поступово і до роботи. Після завершення четвертого року навчання всі діти навчилися їздити верхи, а декому з них саме верхова їзда допомогла зміцнити здоров'я.

Результати копіткої роботи В.О. Сухомлинського щодо загартування дітей та зміцнення їхнього здоров'я проявилися в позитивній динаміці результатів медичних обстежень, які щорічно неодноразово проводив лікар. На відміну від звичної, на жаль, статистики, в Павлиші після початкової школи зір дітей не погіршився, а поліпшився. Навіть симптоми серцево-судинних та легеневих захворювань стали менш вираженими, ніж у перші два роки навчання.

У медиків вже не одне століття існує мудре гасло, яке стосується діяльності лікаря: «Не нашкодь!». Аналіз діяльності видатного педагога наводить на думку, що в його вустах аналогічний заклик до вчителя звучав би так: «Зміцни здоров'я дитини!».

Список використаної літератури

1. Сухомлинський В.О. Сердце віддаю дітям. – «Акта». – 2012. – 563 с.

3.2. Використання ІКТ у процесі вивчення географії

3.2.1. Використання тригерів у процесі навчання географії

Гудима Володимир Миколайович,

методист відділу методики викладання географії, економіки та краєзнавства КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти»

Вчителі географії, які у своїй роботі використовують засоби ІКТ, можуть у редакторі PowerPoint створювати різні ефекти анімації. Одним з таких анімаційних ефектів є тригер.

Тригер – ефект анімації, що спрацьовує після натискання на об'єкт. При цьому анімація запускається по натисканню на об'єкт.

Як вставити тригер в презентацію?

